

ЛЕКСИЧНА ТА ГРАМАТИЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ ЮРИСТІВ

Одним зі складників іміджу юриста є мовна грамотність, яка виявляється в умінні реалізувати в усному і писемному фаховому мовленні норми сучасної української літературної мови. Проте тексти нормативно-правових та індивідуальних актів, наукові праці й підручники з права рясніють інтерференційними помилками, зумовленими впливом російської мови.

Інтерференцію, мимовільне перенесення, накладання ознак однієї мови на іншу в практиці двомовної людини [Єрмоленко: 70], пов'язуємо з негативним аспектом мовної взаємодії, оскільки наслідком цього процесу є відхилення від норми [Мишеніна: 110].

Найбільше інтерференційних російськомовних нашарувань у професійному мовленні фахівців правової сфери виявили на лексичному та граматичному рівнях.

Типовими лексичними помилками інтерференційного характеру є:

1) уживанням слів у невластивому їм значенні (міжмовна омонімія): даний закон (цей закон), вірна правова позиція (правильна правова позиція), з наступних підстав (з таких підстав), являтися доказом (бути доказом), знаходитися на тимчасово окупованій території (перебувати (проживати) на тимчасово окупованій території (про особу), справа відноситься до категорії малозначних (справа належить до категорії малозначних), позов підлягає задоволенню (позов потрібно (належить, треба, необхідно) задовольнити);

2) використання лексем і фразеологізмів, які з'явилися внаслідок калькування структури російського слова чи фразеологічного звороту: співставити докази сторін (порівняти докази сторін), співпадають інтереси (збігаються інтереси), прийти до висновку (дійти висновку), приймати до уваги (брати до уваги), рахувати можливим (вважати за можливе).

Через вплив російської мови правники перестали розмежовувати граматичні відмінності російської та української мов. Це спричинило численні помилки в їхньому фаховому мовленні, найпоширенішими серед яких є:

1) порушення норм керування: завдати збитки (завдати збитків), знущатися над постраждалим (знущатися з постраждалого), нехтувати законами (нехтувати закони), запобігти злочини (запобігти злочинам);

2) ненормативне вживання пасивних конструкцій: судом розглядається справа (суд розглядає справу), громадянам надається допомога (громадянам надають (надаємо) допомогу), судом ухвалено рішення (суд ухвалив рішення), ухвалою суду задоволено позов (суд своєю ухвалою задовольнив позов), доводи сторін не враховані (доводи сторін не враховано);

3) використання активних дієприкметників теперішнього часу на -учий (-ючий): головуючий судового засідання (голова судового засідання), виконуючий

обов'язки (виконувач обов'язків), арбітражний керуючий (арбітражний керівник), супроводжуючий документ (супровідний документ);

4) неправильне вживання прийменників: згідно закону (згідно із законом), у відповідності до статті (відповідно до статті), при потребі (за (у разі) потреби, якщо потрібно), судове рішення по цивільній справі (судове рішення в цивільній справі), відносно потерпілого (стосовно (щодо) потерпілого).

Отже, вплив російської мови на свідомість і мислення фахівців юридичної сфери призвів до активного вживання в їхньому професійному мовленні лексичних і граматичних інтерферем. Передусім це позначається на правильності та змістовій цілісності юридичного тексту. Дотримання мовних норм сприяє чіткості формулювання, точності викладу, а отже, зрозумілості мовлення.

Література

1. Єрмоленко С. Я. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.

2. Мішеніна Т. М. Мовні девіації інтерферентного характеру в системі сучасної української мови. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 11. С. 108-122.

КОТКОВА Людмила
канд. філол. наук, м. Чернігів

ФЕНОМЕН ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА (НА ПРИКЛАДІ «ТЕЛЕФОННОЇ КНИГИ МЕРТВИХ» СЕРГІЯ ЖАДАНА)

У час новітніх технологій зростають нові форми комунікації, усе ж слово залишається тією мовною одиницею, яка завжди поза часом. Лінгвістика нараховує десятки тисяч досліджень з лексикології, але мало хто з науковців описав сам феномен народження слова. Це зробив відомий український письменник Сергій Жадан у післямові до книги «Список кораблів». Митець розкрив секрети оцінного потенціалу слова, вивів закономірності еволюції мислення та його вплив на багатство мовлення людини. «Телефонна книга мертвих» – не лише про смерть, а й про потаємний процес творчости.

Високий ступінь активності номінацій *письмо й мова* дозволяють читачеві сфокусувати увагу на особливостях творення слова самим письменником та учасниками комунікаційного процесу. Пересічну людину вирізняє від митця *письмо, яке «нас видає, воно нас персоніфікує»* [Жадан: 146]. Для опису мовних особливостей людей «не від письма», зокрема батька, Сергій Жадан добирає такі експресивні засоби вираження, як епітети (*безбарвна мертва мова; суха, покручена, якась бухгалтерська мова* [Жадан: 147]), фразеологізми (*беручись писати, опинявся в пастці* [Жадан: 146]), метафори (*Письмо, воно ж як ріка – заходячи у воду, далеко не всі мають у ній переконливий вигляд* [Жадан: 147]). Спостерігаємо авторський пошук причин такої збідненої мови, серед основних – потужний вплив радянської доби: *«Книги він [батько] не читав (мої, до речі, теж), листів не писав, соціальними мережами, ясна річ, не користувався. <...>*